

діяльності. Так, у містах виокремлюється індустріальний ландшафт. В залежності від власних потреб, спричинених рядом психофізичних ознак міським рекреантам, визначається видовий ряд індустріального туризму. До нього входять відвідування занедбаних об'єктів, підземних порожнин, індустріальна археологія, об'єктів під охороною, паломництво, окремо прогулянки по дахам та ін. Окремою ланкою варто вважати спелестологію, так як відвідуванням підземних порожнин в межах міст займаються дигтери. Спелестологія це новий напрям у такого роду діяльності, що розвивається на теренах як міських так і природних територій і має досить широкий спектр об'єктів. Україна, має значний спелестологічний потенціал, що розвивається досить швидкими темпами у різних великих та малих містах. Зокрема у столиці. Київ має значний історичний пласт подій, що спонукали до утворення спелестологічних об'єктів, що можуть і мають бути дослідженими тощо.

Використані джерела:

1. Казакова Т.А. Екскурсії в шахту - перспективний напрямок розвитку техногенного туризму // Теоретичні, регіональні, прикладні напрями розвитку антропогенної географії та ландшафтознавства: Мат. II міжнар. наук. конф. - Кривий Ріг, 2005. - С. 124-127.
2. КОНЦЕПЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА КИЄВА Київ – 2011, ст. 24
3. Сучасні різновиди туризму: навч. посіб./М.П. Кляп, Ф.Ф. Шандор. – К.: Знання, 2011. – 334 с. – (вища освіта XXI століття)
4. Культурный ландшафт как объект наследия. Под ред. Ю. А. Веденина, М. Е. Кулешовой.— М.: Институт Наследия; СПб.: Дмитрий Буланин, 2004.— 620 с., ил.
5. Экология города: Учебник. – К.: Либра, 2000. – 464 с
6. Закон України «Про мораторій на видалення зелених насаджень на окремих об'єктах благоустрою зеленого господарства м. Києва (ст.1)» м. Київ, 2 грудня 2010 року N 2739-VI
7. Електронний ресурс Ленінградської спелестологічної партії. Офіційний сайт.
<http://lspb.spb.ru/Sablino/wwed.html>
8. Електронний ресурс офіційного туристського довідника «Интересный Киев»
<http://www.interesniy.kiev.ua/fotoalbom-kieva/83947/>

УДК 640.4:613.2

Іщенко Т.І, Шидловська О.Б., Стоян І.М.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ WELLNESS-ІНДУСТРІЇ В ГОТЕЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

У статті розкрито поняття «wellness-готель», розглянуто сучасний стан індустрії оздоровлення у світі та в Україні. Проаналізовано досвід європейських країн в галузі відпочинку та оздоровлення, який для України може бути дуже корисним. Досліджено природні передумови, проблеми та можливості розвитку wellness-індустрії в українському готельному господарстві. Показано актуальність та перспективність будівництва в нашій країні wellness-готелів.

В статье раскрыто понятие «wellness-отель», рассмотрено современное состояние индустрии оздоровления в мире и в Украине. Проанализирован опыт европейских стран в сфере отдыха и оздоровления, который для Украины может быть очень полезным. Исследованы природные предпосылки, проблемы и возможности развития wellness-индустрии в украинском гостиничном хозяйстве. Показана актуальность и перспективность строительства в нашей стране wellness-отелей.

In the article the concept of «wellness-hotel», considers the current state of the industry recovery in the world and in Ukraine. The experience of European countries in the field of recreation and health, which for Ukraine could be very useful. Studied natural conditions, challenges and opportunities of wellness-hotel industry in the Ukrainian economy. The urgency and the prospect of building in our country wellness-hotels.

Актуальність проблеми. На протязі мільйонів років людство, як біологічний вид, формувалося і розвивалося в лоні природи, безперервно і багато рухаючись в боротьбі за виживання, споживаючи тільки натуральні продукти, дихаючи чистим повітрям. За останнє століття у жителів міст та мегаполісів рухова активність скоротилася до маршруту від дома до машини, або зупинки громадського транспорту, а також до підйому пішки максимум на 3-й поверх, а далі – тільки ліфтом.

Їжа, яку ми зараз вживаємо стала містити в собі надзвичайно багато простих вуглеводів та жирів – це енергетичні речовини, які ми не здатні спалити при такому рівні рухової активності, тому вони неухильно відкладаються в жирових депо і псують здоров'я та зовнішність. Крім того, з'явилися генетично модифіковані продукти, хімічні речовини та консерванти, з якими людство в процесі свого розвитку не стикалося, а значить, не має ферментних систем в шлунково-кишковому тракті для повноцінного їх засвоєння. Неповне перетравлення їжі створює додаткове навантаження на імунну систему людини і викликає явище харчового несприйняття, наслідком якого є розвиток різноманітних захворювань.

Забруднене довкілля можна навіть і не згадувати – на сьогоднішній день вся культурна громадськість добре поінформована про згубний вплив на людину радіації, пестицидів та озонових дір. Картина песимістична, здається, навіть, безнадійна. Але людство не було б людством, якби не вміло усвідомлювати небезпеку та знаходити вихід з любого становища.

Виклад основного матеріалу. В 1946 р. Всесвітня організація охорони здоров'я прийняла таке визначення, що «здоров'я – це стан повного фізичного, психологічного та соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороби та фізичних дефектів» [1]. З цього визначення і почалася історія сучасного wellness як філософії здорового способу життя.

Увага до здоров'я – це не просто турбота про своє майбутнє, але й стиль життя, певний світогляд. Струнким і спортивним, красивим і здоровим, радісним та живучи в гармонії з навколишнім світом сьогодні бути модно. Способів тримати себе у формі достатньо: багато хто бігає зранку, ходить у фітнес-центр, стежить за дієтою і бореться зі шкідливими звичками. Технології та обладнання в сфері краси постійно вдосконалюються, а на базі загального захоплення здоров'ям виникають цілі індустрії, одна з яких – wellness.

Wellness – це своєрідна система оздоровлення, що дозволяє досягти емоційної і фізичної рівноваги в умовах сучасного урбанізованого життя. Складовими цієї системи є помірне і комфортне фізичне навантаження, здорове харчування, комплексний догляд за шкірою, хороший відпочинок, оптимізм і позитивне мислення.

Асортимент пропонованих wellness-послуг дуже широкий і застосовуються вони в різних країнах по-різному. Так, в Америці філософію wellness використовують, головним чином, у сферах фізичної культури та косметології. В Азії, паралельно зі східними культурами руху, найбільш помітно розвивається сектор wellness, що займається красою та доглядом за тілом. В Європі концепція wellness відіграє найбільш помітну роль в туризмі тих країн, де є численні термальні джерела та купальні курорти.

Нині в нашій країні wellness розвивається все стрімкіше. Крім спортивних клубів, салонів краси, SPA-салонів або фітнес-залів все частіше з'являються wellness-студії і wellness-центри. Не помічати wellness стає неможливо, тому готельєри не залишають без уваги цю тенденцію і все частіше збільшують комплекс послуг для гостей готельного підприємства не тільки за допомогою розширення додаткових послуг та розваг, але і за рахунок включання послуг загальнооздоровчого комплексу. Мова йде про симбіоз готельного бізнесу та індустрії краси і здоров'я, результатом якого є wellness-готелі та готелі з wellness-центрами.

Відомо, що поняття «wellness-готель» має західну термінологію та являє собою спеціалізоване готельне підприємство, що пропонує програми підвищення резервів здоров'я, в основі яких лежить принцип виявлення індивідуальних факторів ризику та їх корекція. Основна відмінність даного закладу розміщення від інших в wellness індустрії – це взаємозв'язок медичних (комплексна діагностика, медичні програми, лікарський контроль), естетичних (догляд за тілом), фізичних (активний відпочинок та індивідуальні програми фізичних тренувань) та психологічних (заняття йогою) процедур [3].

В Європі гості висококласних wellness-готелів мають можливість обирати між сучасними та найдавнішими методиками оздоровлення, класичними і нетрадиційними рецептами медицини, їм пропонують індивідуально складену програму фізичних тренувань і, звичайно ж, повний комплекс послуг догляду за тілом. Відвідувачів цих готельних підприємств залучають до занять йогою, пиття трав'яних чаїв, гартування і активного відпочинку на природі. У них з'являється шанс дізнатися про себе багато нового, відвідавши індивідуальні консультації спортивного тренера, лікаря-фізіотерапевта, косметолога, фахівців в галузі wellness-послуг. Крім того, wellness-готелі дарують рідкісне відчуття повного відриву від дійсності.

В межах даних закладів, разом з проведенням певних wellness-програм, розвиваються такі напрямки оздоровчого туризму, як: таласо-, вино-, арома-, бальнео-, фанго-, апі-, гало-, стоун-, озоно-, рефлексо-, кріо-, магніто-, електро-, кольоро-, кінезіо-, світло- та музикотерапії. Також, окрім фізичного навантаження та відновлювальних процедур (іонофорез, лімфодренаж, парафінолікування, безліч різновидів масажу тощо) в межах wellness-програм підприємствами гостинності передбачаються раціональне

харчування та збалансована дієта, які представленні різноманітними стравами вегетаріанської, wellness та фітнес-кухні.

Wellness-харчування має певні правила, які засновані на сформульованих нижче принципах:

- їжу потрібно готувати зі свіжих продуктів;
- основа раціону повинна складатися з білків, вуглеводів, фруктів та великої кількості свіжих овочів;
- білки і вуглеводи не повинні вживатися одночасно;
- м'ясо та м'ясні продукти з високим вмістом жиру слід замінити бобовими, рибою, птицею та нежирними сортами м'яса, при цьому порції м'яса, риби та птиці мають бути невеликими;
- фрукти і фруктові соки необхідно споживати через дві години після їжі;
- загальне споживання кухонної солі з урахуванням її вмісту в хлібі та інших продуктах, не повинно перевищувати 1 чайної ложки (6 г) на день (рекомендується використовувати тільки йодовану сіль);
- споживання цукру, кофе та алкоголю слід обмежити, а продуктів, що містять штучні харчові барвники, ароматизатори та добавки звести до мінімуму [4].

Дотримуючись даних положень, лікарі-дієтологи разом з wellness-фахівцями за бажанням гостя складають для нього раціон харчування. При його розрахунку враховується вік, стать, зріст, вага та рівень фізичної активності людини. Правильне співвідношення основних компонентів харчування є суто індивідуальним і може дещо відрізнятися при різних завданнях організму. Персональний розрахунок допомагає позбавитися дисбалансу в харчуванні та вибудувати оптимальний для підтримки здоров'я раціон харчування.

Отже, асортимент пропонованих wellness-послуг в європейських закладах розміщення дуже різноманітний, що сприяє збільшенню сукупного доходу готельєрів. Важливою для успішного розвитку готельного бізнесу Європи є підтримка і Європейської SPA асоціації (ESPA), яка ще в 1995 р. розробила для wellness-готелів необхідну нормативну базу. Відповідно до європейських стандартів wellness-готелем може називатися засіб розміщення, який має:

- категорію не менше***зірки;
- мінімум один критий басейн;
- дві різні сауни або парні;
- кардіологічне обладнання і фітнес-зал з тренажерами (у штаті готелю повинен бути спортивний тренер, інструктор або викладач фізкультури);
- не менше 6 різних масажних, релаксаційних та інших водних або сухих процедур, що сприяють поліпшенню загального самопочуття;
- не менше 4 різних спортивних програм вільного часу або східних рухових програм, а також не менше 1 тренінгу категорії аеробіка;

- не менше 4 різноманітних косметологічних послуг по догляду за шкірою обличчя, тіла, рук, ніг і догляду за волоссям;
- не менше 3 суспільних, культурних, музичних, мистецьких програм;
- у гастрономічних пропозиціях готелю повинні бути присутніми характерні традиційні страви та напої національної кухні, а також страви та напої сучасної і вегетаріанської кухні;
- в денній і вечірній змінах готельного підприємства повинні працювати фахівці (не менше 1), що мають освіту в сфері wellness чи аналогічній галузі [5].

Незважаючи на досить серйозні вимоги до закладів розміщення, що бажають позиціонувати себе як wellness-готелі, в Європі вже функціонує велика кількість таких готельних підприємств, і не менша частина наближається до цього. Тому вважаємо, що закордонний досвід, зокрема Італії, Франції, Ісландії та Угорщини, які значною мірою прагнуть до формування для туристів програмних пакетів в дусі філософії wellness, для України є дуже корисним, оскільки українська wellness-індустрія знаходиться в стадії зародження і початкового розвитку, темпи якого не потрібно збавляти.

Дослідження географічного положення України дозволяє стверджувати, що наша держава багата на всі необхідні для wellness-готелів ресурси, серед яких можна виділити бальнеологічні, кліматичні та ландшафтні. Стосовно бальнеологічних ресурсів, то в Україні наявні мінеральні води всіх основних бальнеологічних груп. Деякі з них, зокрема «Миргородська», «Куяльник», «Поляна квасова», «Берегівські мінеральні води», «Нафтуся» і радонові води є унікальними і мають світове значення [2]. Це важливо для wellness-індустрії, так як невід'ємним її компонентом є вода (людське тіло – це 70 % води), від чистоти та достатньої кількості якої, залежить як фізичне так і духовне здоров'я. Крім того, Україна володіє практично невичерпними і найбільшими у світі запасами лікувальних грязей, які складаються з різних за природним утворенням і лікувальною дією відкладів морських заток і озер.

Кліматичні ресурси нашої країни з погляду їх рекреаційного використання належать до найкращих, адже клімат в нас переважно помірно континентальний, лише на півдні Криму має ознаки субтропічного, що є позитивним для життя в стилі wellness.

Ландшафтні рекреаційні ресурси України теж доволі багаті та різноманітні, тому ландшафтотерапія – оздоровлення дією природної краси, шуму лісу, моря – є доволі перспективним напрямком розвитку українських курортів. Таким чином, наша держава має всі природні передумови для розвитку wellness-індустрії.

Аналіз нинішнього стану української індустрії оздоровлення показав, що в нашій країні звично виділяють два основних географічних wellness-центри – Крим та Карпати. Хоча, зрозуміло, що об'єкти SPA- та wellness-індустрії діють і в інших регіонах держави. Наприклад, у Сатанові (на межі

Хмельницької та Тернопільської областей), Хмільнику (Вінницька область) і навіть на Донбасі (санаторій «Соляна симфонія» в Соледарі та ревматологічний центр у Слов'янську).

Кримський півострів, зокрема його прибережна зона, буквально створений для використання його з оздоровчою метою. Першість серед SPA- та wellness-міст, що практикують грязелікування, завдяки поєднанню таких цілющих факторів, як морський клімат, солі, грязі, джерела мінеральної води (води «Кримська», «Сакська», «Куяльник») утримують Євпаторія, Саки та Одеса. Wellness-курорти Криму базуються на рекреаційних ресурсах Чорного та Азовського морів, лісових і гірських масивів, багатих джерелами лікувальних і мінеральних вод, грязьових озер. На території узбережжя на даний час функціонують близько 12 готельних підприємств, що надають оздоровчі послуги, але ці готелі мають лише невеликі SPA- та wellness-центри, які пропонують доволі обмежений асортимент послуг.

Щодо карпатського та сусідніх з ним регіонів, то нині їх природний потенціал не використовується належним чином, адже тут сьогодні діє невелика кількість wellness-готелів, здатних запропонувати гостям всі складові системи оздоровлення. Більшість пропонує лише окремі wellness-послуги. Гадаємо, що це пов'язано з неналежною роботою галузевих асоціацій важливою місією яких є гарантування стандартів якості SPA- та wellness-послуг через присвоєння знаків якості, сертифікацію та контроль за дотриманням сертифікаційних вимог.

Отже, wellness-індустрія України знаходиться на початку свого розвитку і державі в особі Української SPA асоціації та Союзу професіоналів SPA, готелів та wellness-курортів України – єдиних, професійних SPA асоціацій в країні – необхідно допомогти українським готельєрам. Вважаємо, що сьогодні в рамках створення і розвитку української wellness-системи потрібно інтегрувати критерії Європейської SPA асоціації до нормативно-правової бази України, розробити та впровадити стандарти якості надання wellness-послуг, розглянути та затвердити вимоги до устаткування для проведення SPA- і wellness-процедур, підготувати програми навчання персоналу wellness-індустрії. Завдяки цьому, інвестування у будівництво нових сучасних wellness-готелів стане більш привабливим, адже ця ніша залишається незаповненою та затребуваною.

Висновки. Нині в Україні сформоване прагнення до природних методів лікування і збереження здоров'я. Ідея «wellness» як можливість природного оздоровлення прекрасно підходить до стереотипів і потреб наших співгромадян. Все більше українців хочуть поєднувати відпочинок з оздоровленням і доглядом за зовнішністю, тому тема «wellness» сьогодні актуальна не тільки для фахівців індустрії краси та здоров'я, а й для тих хто займається інвестиціями, будівництвом, експлуатацією та управлінням готелями.

Використані джерела:

1. Кучмий, С. П. Розвиток SPA та WELLNESS в Україні / С. П. Кучмий // WELLNESS. – 2012. – № 14. – С. 22–24.
2. Масляк, П. О. Рекреаційна географія : навч. посіб. для студентів і викладачів вищих навчальних закладів / П. О. Масляк – К. : Знання, 2008. – 343 с.
3. <http://prohotelia.ua/>
4. <http://prowellness.com.ua/>
5. <http://www.espa-ehv.eu/>

УДК 911.3

Алістратова К.Е.

МІСТИЧНИЙ ТУРИЗМ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто зарубіжний досвід організації містичного туризму та запропоновано заходи щодо його розвитку в Україні. Досліджено містичні ресурси України та можливості їх використання для залучення туристів. На підставі проведеного дослідження було створено онлайн-карту містичних ресурсів України.

Ключові слова: містичний туризм, містичні ресурси, місця сили, привиди, аномальні зони.

В данной статье рассмотрен зарубежный опыт организации мистического туризма и сформулированы предложения относительно его развития в Украине. Исследованы мистические ресурсы Украины и возможности их использования для привлечения туристов. На основании проведенного исследования была создана онлайн-карта мистических ресурсов Украины.

Ключевые слова: мистический туризм, мистические ресурсы, места силы, привидения, аномальные зоны.

A central issue in the article is organization of mystical tourism in the world. This paper focuses on the experience that may be used by Ukraine to develop this type of tourism. Mystical resources of Ukraine are examined as well as their potential to attract tourists. Based on the conducted research an online map of mystical resources of Ukraine was created.

Key words: mystical tourism, mystical resources, ghosts, paranormal.

Постановка наукової проблеми. На сьогоднішній день туризм як феномен соціальної дійсності нашої планети розвивається прискореними темпами. Це одна з небагатьох сфер економіки, якій характерна динамічність розвитку та висока дохідність. Внаслідок таких тенденцій все частіше мова йде про появу й розвиток нових видів туризму, що здатні задовольнити потреби найвибагливіших клієнтів. Серед цих видів туризму можна виділити й містичний туризм, організація якого в багатьох розвинених країнах вже приносить чималі прибутки, тоді як в Україні на зростаючий попит та зацікавленість потенційних туристів немає належного відгуку – ані з боку організаторів туристичної діяльності, ані з боку держави. Поодинокі проєкти (такі, як, наприклад, розробка екскурсій з містичним нахилом) для збалансованого та активного розвитку цього виду туризму аж ніяк недостатньо. Таким чином, дане дослідження присвячене